

11.3.2009

SAAMELAISKÄRÄJIEN YLEISKOKOUS LAUSUI ALKU-HANKKEESTA

Saamelaiskäräjien yleiskokous on kokouksessaan 10.3.2009 lausunut aluehallinnon uudistamishankkeesta (ALKU-hanke). Saamelaiskäräjien yleiskokouksen mukaan aluehallinnon kehittämishanke sivuuttaa kokonaan saamelaisille perustuslaissa ja saamelaiskäräjälaissa turvatus omaa kieltään ja kulttuuriaan koskevan itsehallinnon. ALKU-hankkeessa tulee tehdä perusteellinen arvio saamelaisen itsehallinnon tilasta ja suhteesta uudistukseen. ALKU-hankkeessa tulee tehdä ehdotukset saamelaisen itsehallinnon kehittämistä ja selkeästi saamelaisten itsehallinnon piiriin kuuluvien tehtävien siirtämisestä saamelaiskäräjille hallitusohjelman ja perustuslain mukaisesti.

Perustuslain ja saamelaiskäräjälain valmistelussa ja säädettyjen lakien yleisperusteluissa lähdettiin siitä, että saamelaisten kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto on kehittyvä, eikä taantuva. Perustuslain säännökset yhdistettyinä saamelaisten itsehallintoelimen, saamelaiskäräjien, perustamiseen merkitsivät alkua ja poliittis-hallinnollisten raamien luomista jatkossa tapahtuvalle saamelaisten itsehallinnon sisällölliselle kehittämiselle. Käynnissä oleva aluehallinnon uudistus, avatessaan useita valtion hallintotehtäviä koskevia säädöksiä ja siirtäessään tehtäviä viranomaiselta toiselle antaa mahdollisuuden saamelaisten itsehallinnon turvaamiseen ja edelleen kehittämiseen vuosien 1993-1995 lainvalmistelussa todettujen periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Aluehallinnon uudistamishankkeessa on kuitenkin valmisteltu saamen kielen, saamelaisopetuksen ja saamenkielisten sosiaali- ja terveystalveluiden valtionavustuksia koskevia hallinnollisia muutoksia, jotka tulevat toteutuessaan merkittävästi joko heikentämään jo aikaansaanut saamelaisten itsehallintoa tai estämään saamelaisten itsehallinnon kehittämistä. Saamelaisten asema ja oikeudet omaa kieltään ja kulttuuriaan koskevaan itsehallintoon tulevat heikkenemään ja saamelaisten oman itsehallinnon kehittäminen pysähtymään, jopa taantumaan ALKU-hankkeen toteutuessa.

Saamelaisten itsehallintoa heikentävät ja sen kehittämistä estävät kolme uudistukseen sisältyvää ehdotusta ovat:

- saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen osoitettavien valtionavustusten siirtäminen opetusministeriöstä aluehallintovirastoon (eikä saamelaisten oman itsehallinnon tehtäväksi) (kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistuksessa),
- saamenkielilaissa tarkoitettujen valtionavustusten myöntämisen siirtäminen oikeusministeriöstä aluehallintovirastoon (eikä saamelaisten oman itsehallinnon piiriin) ja
- saamenkielisten sosiaali- ja terveystalveluiden turvaamiseksi osoitettavan valtionavustuksen siirtäminen pois saamelaisten itsehallinnolta osoitettavaksi suoraan kunnille.

Mainitut hallintotehtävät kuuluvat selkeästi saamelaisten omaa kieltään ja kulttuuriaan koskevan itsehallinnon piiriin ja ne tulee joko siirtää valtakunnalliselta viranomaiselta suoraan saamelaisten itsehallintoelimelle, saamelaiskäräjille, tai säilyttää (sosiaali- ja terveystalveluiden valtionavustus) saamelaiskäräjien tehtävinä. Saamelaiskäräjät ei hyväksy saamelaisille perustuslaissa turvatus itsehallinnon heikentämistä ja sen kehittämisen pysäyttämistä.

Saamelaiskäräjien keskeiset ehdotukset:

1. **ALKU-hankkeen lainsäädännöstä ja hankkeen tuomista muutoksista hallintoon ja valtioapujärjestelmään on järjestettävä saamelaiskäräjälain § 9 mukaiset neuvottelut, selvitettävä hankkeiden vaikutukset saamen kieleen ja saamelaisen perustuslailliseen kulttuuri-itsehallintoon.**
2. **Saamen kielilakia 1086/2003 on noudatettava ALKU-hankkeen valmistelussa ja hankkeen toteutuksessa.**
3. **Saamelaiskäräjille on siirrettävä saamelaisten kotiseutualueen maakunta-ohjelman laadinta sekä koulutuksen, luonnonvarojen, ympäristön ja liikenteen ennakointi- ja suunnittelutehtävät.**
4. **Aluehallintaviranomaisten on neuvoteltava ja laadittava yhteistyössä saamelaisten kotiseutualuetta ja saamelaiskulttuuria koskevat strategia-asiakirjat.**
5. **Saamelaisopetuksen opettajien palkkaukseen tarkoitettujen valtionavustusten (L1998/635; muutos 1998/1186, 43§ 2mom) hallinto tulee siirtää Saamelaiskäräjien tehtäviin. Valtionavustuksen piiriin tulee saattaa koko saamelaisopetus riippumatta opetusta järjestävän koulun sijaintipaikkakunnasta.**
6. **Saamen kielilain § 31 mukaiset rahoitustehtävät siirretään saamelaiskäräjien hallintaan.**
7. **Aluehallintavirastoille luodaan saamenkielinen palveluyksikkö saamelaisten kotiseutualueelle.**
8. **Saamelaiskäräjät esittää, että saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen rahoitus-, valvonta- ja valtionaputehtävät siirretään saamelaiskäräjille saamelaiskäräjien esityksen mukaisesti.**
9. **ALKU-hanke tulee käsitellä perustuslakivaliokunnassa.**
10. **ALKU-hankkeessa huomioidaan hallitusohjelman tavoite saamelaisen kulttuuri-itsehallinnon turvaamisesta, ILO 169-sopimuksen ratifioinnin mahdollistamisesta sekä pohjoismaisen saamelaissopimuksen ratifioinnin mahdollistamisesta.**

Lisätietoja:

puheenjohtaja Klemetti Näkkäläjäarvi

puh: +358505242109

klemetti.nakkalajarvi@samediggi.fi